

**Lék pod kůží
Zdeněk Hanka**

Obsah

úvod

Slovo autora

Hodťte na mě síť

1/ Červenec poprvé

2/ Start

3/ Výrok

4/ Monika

5/ Monika má překvapení

6/ Zkouška

7/ Výhybka

8/ Lavina je v pohybu

9/ Kino

10/ Večírek

11/ Biologický pokus

12/ Úspěch, který utahuje smyčku

13/ Vašek má návštěvu

14/ Nové netušené objevy

15/ Očištění ohněm

16/ Promoce

17/ Plán

18/ Červenec podruhé

19/ Mozek na druhou

20/ Imunní?

21/ Dopis

22/ Neklidná jehlice

23/ Vstup

24/ Pacienti mají jména

25/ Moc nemocného

Příležitost

1/ Práce v týmu

2/ Stížnost

3/ Překvapení

4/ Vyložení karet

5/ Překlad

6/ Seminář

7/ Pes, který měl špatnou srst

8/ Hromosvod

9/ Sám na tenký led

10/ Noční výprava

11/ Narůžovělé opojení

12/ Mufici

13/ V podezření

14/ V krabici jsou změny

15/ Den v červeném rámečku

16/ Sen

17/ Poprvé veřejně

18/ Světový úspěch

Lék pod kůží

1/ Výročí

2/ Přistání

- 3/ Slabost
- 4/ Co zavinila paní Brožková
- 5/ Babí léto
- 6/ Noční setkání
- 7/ Lekce učiteli
- 8/ Petra má překvapení
- 9/ Alenka promluvila
- 10/ Banango
- 11/ Okno do Orientu
- 12/ Dech tisícileté knihy
- 13/ Pracovna se uvolňuje
- 14/ Překvapení v Zahradkách
- 15/ Návrat
- 16/ V šachu
- 17/ Svým pacientem i lékařem
- 18/ Dokument
- 19/ Past
- 20/ Jednadvacet znamená hrát
- 21/ Diapozitiv večera
- 22/ Vůně Bananga

Ivanka

- 1/ Trosečník
- 2/ Přípitek
- 3/ Práce bez sestry
- 4/ Kolize na dlouhé trati
- 5/ Odjezd
- 6/ Horká noc po teplém dni
- 7/ Nečekaná návštěva
- 8/ Přijela pošta
- 9/ V hlavní roli Ivanka
- 10/ Telefon na primářově škole
- 11/ Mezi svými
- 12/ Lucernička primáře Hory
- 13/ Znovu v nemocnici

Šťastný výmysl doktora Hanky

Ústředními postavami čtyř delších próz, jimiž se Zdeněk Hanka poprvé představuje čtenářům, jsou lékaři: ten první těsně po promoci, druhý třicátník, třetí padesátiletý zástupce primáře a poslední je dvašedesátiletý zkušený pediatr.

Kromě povolání a prostředí – klinik, okresních nemocnic a zdravotnických středisek – nemají tyto muži vzájemně nic společného – jen to snad, že všichni se brání rutině a usilovně bojují za záchranu životů svých ohrožených pacientů.

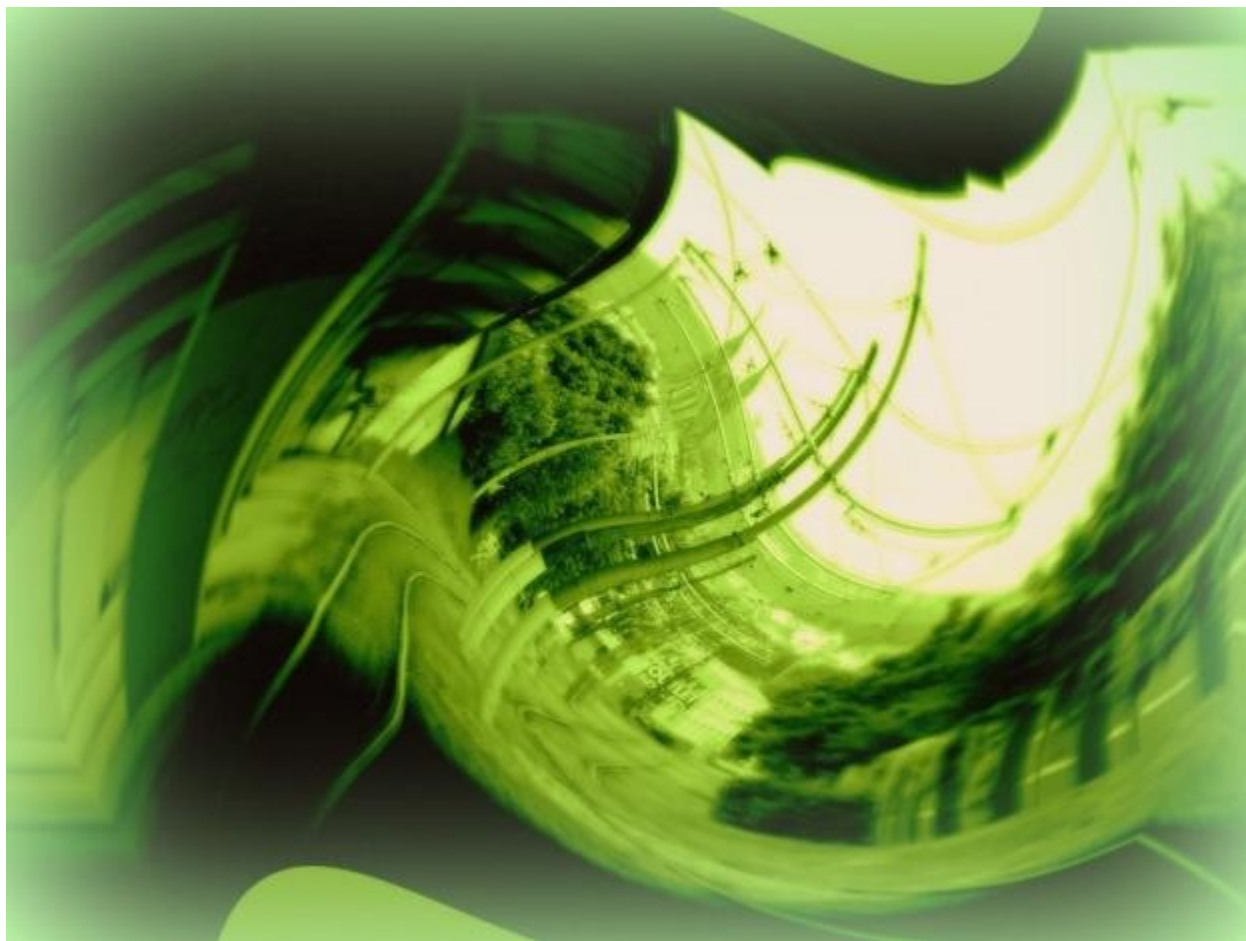
Hankovy prosté, lidské příběhy vyprávěné někdy s dávkou humoru, jindy smutku

a trpkosti působí naprosto pravdivě a přirozeně, přestože do některých z nich autor téměř nepostřehnutelně zabudoval fantaskní motivy.

Považuji za nezbytné předeslat, že ani jeden z příběhů se nikdy nestal. A vlastně by se ani stát nemohl

Hod'te na mě síť

1/ Červenec poprvé

... všiml jsem si už dávno, že červenec je na ptačí hlasy nepoměrně chudší než pozdní jaro. To v květnu se rozehraje báječný orchestr ptačích hlásků, doplněný vrzáním neviditelného hmyzu odněkud z půdy. Stromy jsou těžké omamnou vůní a celá příroda je těhotná novou silou, která vybuchuje tak opojně, že vlévá do celého těla opilost a pocit štěstí. Každý kousek prsti se chlubí svým malým jarem. Teplým vzduchem už vrávorají motýli, zprvu ti, kteří přezimovali, pak i letošní. Skvělá zeleň si podává ruku s čisťounkou modrou oblohou napnutou mezi horizonty. Jaro je opojení.

Tehdy byl ale červenec, je to období vyrovnanější, střízlivější, zralejší, ač horka je víc. Dny se natáhly od časného rána do noci a svou bezstarostností, klidem a žhavým vzduchem se navzájem podobají. Od každé vodní plochy se zvedají k bílým pěnám na obloze dětské výkřiky a cákání vody. Obilí jemně šelestí, stín se tlačí přímo pod chodidla ve snaze vůbec neexistovat, a nad tím vším drnčí cvrček, kterého nikdy nenajdeš, přestože ho slyší celý kraj. Byl červenec, těsně nad prašnou pěšinou mezi poli se tetelil vzduch a já jsem hledal mezi klasy vhodné kusy suché hlíny. Sbíral jsem je

do pytle tak, aby se příliš nerozsypaly, a sám k sobě jsem nahlas mluvil: „Tady, máme tě!“ Kdykoli jsem zvedl novou hroudu, oči se mi rozšířily a začal jsem se hlasitě smát. Na konci pěšiny jsem zahlédl pomalu přejít milenecký pár. Skočil jsem proto do obilí a skrčil se na bobek. Neviděli mě, ale třeba se jen tak tváří a tajně mě pozorují. Dost možná, že mi pytel s hlínou chtějí ukrást. Zřetelně jsem cítil soustředěné pohledy odevšad, ačkoliv jak se zdálo, nikde nikdo nebyl. Přesto jsem se začal raději plížit.

„Budu nosit zbraň,“ řekl jsem polohlasem a pozoroval mizející milence. Smál jsem se, když jsem opakoval: „Budu nosit zbraň...”

2/ Start

Vzdušnou čarou patnáct, možná dvacet metrů mě dělilo od vodovodu, který pouštěl v pravidelných intervalech jednu kapku po druhé, ale na tu vzdálenost kapky slyšet nebyly. Měl jsem se soustředit na něco úplně jiného, ale neomylný rytmu padající vody stahoval pozornost jako magnetickou střelku.

Za devět dní měl být Štědrý večer, za vysokými okny vystupovaly ze tmy v klikatých křivkách bílé pucky mokrých vloček a ulpávaly na skle. Všichni v posluchárně jsme byli omotávání vánočním řetězem, zatímco drobná postava na dně kotle auditoria, sevřená podkovou lavic, sváděla boj s neviditelnou vůní purpury.

„... je pak tato substance obsažena ve všech sledovaných vzorcích...” Vašek, sedící po mé pravé straně, obrátil se na mne s otázkou, jestli nevím, do kolika hodin má otevřeno UVA. Nevěděl jsem to.

„... a kdo tato čtyři pravidla nebude bezpečně ovládat, s tím se setkám ještě jednou, při dalším termínu. Kolego, buďte prosím tak laskav a vzbudte tam souseda.“ Oči všech líně sjely k označenému místu, ale všichni byli už příliš unaveni, než aby se zasmáli. Kapka z vodovodu odpočítala ještě několik minut a v lavicích se začalo ozývat klapání kufříků, mlácení dřevěných sedadel a posluchárna procitla mnohohlasnou aktivitou. Borová větvička na stolku umývadla osaměla a docent Kulhánek stisknutím vypínače hodil do posluchárny tmu.

Za velikými skleněnými dveřmi nás kousla mokrá zima, takže má další slova mohla najít příznivou odezvu: „Mám tady auto.“ Byla to hozená rukavice automobilu Škoda. „Zkusím to nastartovat.“ Otočení klíčku dalo promluvit motoru: „He,“ pak ještě jedno „he“, ale třetí „he“ už motor neměl sílu dopovědět. Ruku, kterou jsem měl během tohoto pokusu odvážně vystrčenou z okénka, jsem mlčky uložil na volant. Temné postavy za vozem se nahrbily, do spánků se jim vlila krev, žíly nabobtnaly a automobil se pohnul. Asi dvacet metrů vlekla oktávie za sebou pět osob v útočném poloběhu, pak prudce zpomalila a z motoru vystoupilo brumlání, které se ihned proměnilo v ohlušující rachot, jako by se stroj ptal: „Co je?“ Právě brzdové světlo se rozžalo fialově, levé oranžově a

před vozem se z reflektorů rozlily dva bílé obláčky.

Musím připustit, že jsem na spartánské podmínky stroj systematicky uvykal. Naučil jsem ho statečně vyjíždět do noci v nejméně pravděpodobné hodiny, obtěžkal jsem ho roztodivnými břemeny a dopřál mu stát se němým svědkem mnoha neopakovatelných zážitků v době horkého léta a byla to právě zase tato oktávie, která dokázala dovézt rozjařené lyžaře v plné zbroji pod zasněžené stráně Krkonoš a Krušných hor. Nemytá a nečesaná heroicky plnila náročné požadavky. Souběžně s tím, jak věkem trousila tovární součástky, přijímala ochotně heterogenní transplantáty z plechů, drátů, kobercové pásky a strun. Mnohokrát plaše mýjela silniční hlídky v obavě, že její chrabrý život bude necitelně ukončen. Hlučná osádka si za zamlženými okénky nepřipouštěla, že pod dolním okrajem levých dveří vlaje těsnění a hladký povrch pravé zadní pneumatiky hledá na rozmoklém sněhu oporu, a že několik starých zbitých koní táhne rezavějící buňku vstříc prosincové slotě. Stěrače ubraly jas reflektorům a za svým pomalým pohybem zanechaly několik soustředěných kruhových výsečí očištěného okna.

„Myslím, že nejbližší železná neděle bude dost důstojný den pro rozloučení s touto Charónovou lodí,“ vtipkoval Vašek a doplnil: „tady doleva.“

„Ty se směješ,“ odpověděl jsem, „ale vloni mi někdo právě o železné neděli připevnil na okno normální domovní popisné číslo, jako že se stejně už nehnu z místa.“ Oranžové světélko na sebe chabě upozorňovalo. „A počkej, to víš, jak si na mě lidi stěžovali, že jim hyzdím výhled z okna? Jenomže tehdy jsem měl nalomenou nápravu, tak jsem to musel odtáhnout.“

„Třeba jsi překážel ve výhledu trpaslíkovi ze zahrádky,“ přidal se Petr.

Automobil se prodíral večerním městem kolem chodců, spěchajících na mokrých chodnících kolem rozzářených výkladů, z nichž do ulice padala nenapodobitelná a jedinečná atmosféra vánoc. Vlastně je zajímavé, že zima před dvacátým čtvrtým prosincem a po něm, má úplně jiný ráz. Docela jistě je to dáno právě tím, že během prosince jsou všichni stíženi chvatem, obtěžkáni balíčky pospíchají do svých domovů, obchody jsou k prasknutí nappány lidmi. Vánoční koule, visící s lustrů, je ještě popichují v předvánoční horečce, jako když pozorujete děj na rozhrábnuté ploše mraveniště. Charakteristické je právě ono snášení kukel do tajných chodbiček. Po vánocích je to ovšem jiné. Lidé se scházejí na zářivě bílém sněhu u lyžařských vleků, ten má novou červenou oteplovací soupravu, tam ten zase ukazuje blyštivé přezky lyžařských bot, takže povánoční zima připomíná spíše vybitý náboj.

„Zastav mi tady, já ještě skočím do Klenotů,“ zažadonil Milan.

„Tady nesmím,“ upozornil jsem ho, „počkej, já zajedu sem.“ Operace vystupování ze

zadního sedadla je poměrně složitá, ale když jsou ty vánoce... Přední sedadlo opustil Petr, sklopení opěradla umožnilo Vaškovi, aby se vyvalil jako obrovitý brouk v kabátě. Za ním Radek, připomínající svým kožichem ledního medvěda, pak teprve mohl prostor auta opustit Milan. Vystoupil a zmizel za rohem. Zpět se vrátil právě ve chvíli, kdy posádka dokončila manévr v opačném sledu. Kolemjdoucím jsme připomínali skládání pytlů, nabitých po okraj, do malinké komůrky.

„Zavřeno,“ oznámil temnotě v autě Milan. Tedy znovu otevřít dveře, ze sedadla spolujezdce se začala ven nafukovat Petrova postava, sklopení opěradla otevřelo tuto možnosti i Vaškovi, který svou nemotornost vystupňoval svým objemným kufrem, za ním vystrčil beraní hlavu Radek a celé tělo rozložil vně auta. Teď jsme všichni pochopili, že není nutné, aby Milan seděl právě na svém místě. Celý akt nezbývalo než dokončit, aby byla oktávie opět zatížená plným počtem. Jen díky dobré funkci zámku u dveří byla soudržnost kabiny taková, že vnější linie karosérie zůstaly neporušeny.

„Nechceš se jít ještě podívat, kdy otevřou?“ prohodil z tlustého kabátu Petr.

„Jistě, můžu,“ odpověděl Milan a naznačil klubavé pohyby. Tento návrh jsem pochopitelně nechal bez odpovědi a raději se rozjel.

3/ Výrok

„Určitě po nás nebude nic chtít.“ Dnes v poledne se totiž rozprchneme, abychom se znovu viděli až v novém roce. Proto jsme ještě dnes stáli v jednostupu za sebou a jeden druhému šněrovali tkanice na zádech.

„Jenom tu horní a pak až tu kolem pasu,“ ucítil jsem mocné zatažení kolem plného břicha, „neblbni Aleši, povol to,“ a pokračoval jsem, „jak se to vůbec čísluje?“

„Já bych to vůbec nekupoval. Netrefíš velikost ani barvu. To jsou strašně riskantní věci.“

„Tak myslíš něco jiného? Jenomže teď už nic nevymyslím. Myslíš, že mají ještě tu desku?“

„To mi připomíná,“ přidal se Vašek, „jak loni koupil Tomáš babičce pod stromeček Led Zeppelin, ta z toho byla na mrtvici.“

„No vidíš,“ promluvil Petr, „babičce koupíš elektrickou basu, dědovi rogallo, mámě vodní lyže a máš to.“ Pochopil jsem, že problém budu muset vyřešit sám, ale už ne v tuto chvíli.

Ze šatny se otevřely dveře do rozzářeného operačního sálu. Vkročili jsme beze slova do světla zeleného vyblýskaného království chirurgů. Chirurg se mi vždycky jevil jako prototyp lékaře. Zdálo se mi, že je to právě on, kdo to konečně všechno vyřeší. Dávno jsem už ale pochopil, že chirurgie je zase jen jeden článek v celém řetězu specializací. Navršili jsme se v úctyhodné vzdálenosti kolem operačního pole a dokreslili tak iluzi manéže. Na růžově bílé břicho mezi zelenými rouškami hleděla svým ostrým pohledem lampa a v první řadě pak hlavní aktéři v rukavicích. Vedle stála, jakoby u dirigentského pultíku plného příborů sestra, a teprve třetí řadu jsme tvořili my. Shlíželi jsme do středobodu všeobecného zájmu, protože úkolem studenta bylo vždycky všechno vidět, ale nebýt viděn. V místě, kde jsme mohli tušit hlavu, patřící k růžovému břichu, seděl ještě muž. Právě slovem „Můžeme,“ otevřel celý děj.

Jistý tah a zakrátko už břicho na všechny vyplázlo své útroby. Okraje rány lemují chromované nástroje a tichý slovní doprovod dodává celé akci na vážnosti.

„Sušení... steh...“ do ruky docenta Jirouška pleskají příslušné nástroje a v zejícím vulkánů cvakají svými stříbrolesklými ploškami. V horní řadě se k sobě přitočili dvě hlavy: „... no nemá, vždyť to vidíš, počkej, až se natočí.“

„Asi máš pravdu, ale jestli si ji nepleteš s takovou tou Evou, ta tedy chodí zásadně bez.“

„Tak, kolega Petrák, copak to držím?“ pozornost obou byla rychle vtažena do operační rány.

„Ligamentum teres hepatis,“ věděl jsem to.

„A tohle?“ pokračoval, „kolega Müller“. Proč právě teď mě napadlo, jak do pytlíku ústenky každý směšně huhňá.

„Ductus choledochus,“ oči v brýlích se zvedly k Vaškově ústence, která pohltila nejistý výrok.

„Tohle,“ řekl vzdorovitě docent Jiroušek a důrazně zatřepal peanem nad úzkou hadičkou.

„Cysticus.“

„Hm, moc času už nemáte, kolego.“ Teď jsme už neměli náladu řešit oděnění sálové sestry a mlčky jsme hleděli do červené jeskyňky.

„Jestlipak víte, kolik jsem už založil stehů?“

Ticho.

„A vy?“

Ticho.

Takže kolega Kobra?“

Chtě nechtě musel Petr pomalu odpovědět. „Zatím ty čtyři.“

Docent Jiroušek mlčky přikývl a pokračoval jistou rukou v rukavici v započatém díle. Nikdo už nepromluvil, kromě docenta Jirouška, domáhajícího se nástrojů. Celou operaci provázelo už jen oddychování přístroje za hlavou nic netušící pacientky. Celé napětí konečně uvolnila věta: „Došij to, Mirku, já jdu volat tomu Hanákovi.“ Asistent Bláha kývl.

„A kolego,“ obrátil se Jiroušek na Vaška, „až bezpečně rozeznáte ductus cysticus a choledochus, pak se teprve rozhlížejte, jestli má někdo na sále kompletní prádlo.“ Snad nemusel Vaška tak polít, nezasmál se nikdo a sálová sestra zjevně zrudla.

Teprve v převlékárně popustil Vašek uzdu své křivdě: „Dědek jeden vyprahlá, ten už akorát venčí psa, a když někdo nemyslí jenom na ty jeho játra a žlučníky, tak ho má za hormonálního šílence.“

„Vole,“ procedil mezi zuby Radek Král, „je vedle.“

To už se přes zeď ozvalo mírné: „Kolega Müller na mne venku počká.“ Vašek v momentě zmrtvěl hrůzou, srdce mu poskočilo do krku a do obličeje se mu opřely vážné pohledy nás všech.

„Já na tebe počkám,“ prozradil velmi tiše Vaškovi Petr. Milan ale přišel s tvůrčím nápadem: „Nechej Jirouška odejít dřív, přece nebude tvrdnout za dveřmi.“ Do šepotu opět vstoupil hlas za zdí: „Nebo raději přijďte za mnou do pracovny.“ Pak už bylo slyšet jen zavření dveří a chodbou mizely kroky onoho vyprahlého dědka.

„Kamaráda, vyklepej bobky z bot a vzhůru dolů,“ vtipkoval Aleš.

Kroky patřící docentu Jirouškovi byly podstatně ráznější než ty, kterými se za chvíli šoural Vašek Müller. Jemně zaklepal na bílé dveře.

„Dále,“ zapěl hlas, shodný s tím za zdí převlékárny. Vašek pomalounku otvíral dveře, vkročil na koberec a zase tiše zavřel. Docent Jiroušek seděl u psacího stolu, levou rukou držel cigaretu a pravou něco rychle psal. „Momentíček,“ utrousil.

Vašek zřetelně slyšel mocné údery na vnitřní stěnu hrudníku.

Ted' položil šedivějící muž tužku na desku stolu a vyzval smutnou postavu: „No, pojďte blíž k dědkovi.“ Dva lidé v jedné místnosti; ten se zřetelnou převahou je v letech, pevným pohledem drtí nahrbeného mladíka s bezkrevnými rty.

„Řeknu vám jen velmi stručně: Zapamatujte si dobře dnešní den. Dnes jste se velmi mnoho naučil, kolego, a vy víte, že nemyslím ten žlučník. Mluvte příště o lidech tak, jako by stáli za zdí naší převlékárny. Myslím, že mi rozumíte. Uvidíme se šestého února u zkoušky. Na shledanou.“

„Pane...,“ hlasivky selhaly, Václav Müller musel začít znovu: „... pane docente, já... já jsem se vám chtěl omluvit, že ... že jsem vás tak...“ V krku zadržel výraz, který mu nebezpečně napjal mimické svalstvo, ale který prostě vyslovit nemohl. Věděl, že kdyby vyřkl to, co ho napadlo, bylo by to, jako by mu na stůl pleskl kus bahna.

„No, copak jste mě?“

„Urazil,“ s úlevou vydechl student.

„Ne, neurazil jste mě. Na to jsem příliš starý. Víte, Müllere, čím je člověk starší, tím méně se uráží a víc naslouchá lidem. Prožijte si příjemné vánoce. A jestli to pro vás zůstane poučením, jedině dobře pro vás, že některé sálové sestry chodí příliš nalehko. Na shledanou.“

Vašek Müller se otočil a vyšel ze dveří. Ušel právě pět kroků, zastavil se a vzpomněl si, že mohl ještě popřát tomu muži, jehož velikost si zatím neuvědomoval, také příjemné vánoce. Vrátil se tedy ke dveřím pracovny a chvíli u nich setrval. Má, nemá? Vtom se dveře prudce rozlétly a hned se zastavily o Müllerovo chodidlo. Ven vyhlédla tvář docenta Jirouška a setkala se s polekaným pohledem studenta.

„Co to má znamenat?“ otázal se mírně starý lékař.

„Nezlobte se, na shledanou.“

4/ Monika

Sedávám rád v hale hlavního nádraží. Tady se nikdo o nikoho nestará, každý má klapky na očích, vymezující jeho myšlení právě jen na vlastní cestu. Pozoruji tři trempy, kteří chtějí cestovat na noc. Skládají ze zad své torny, vrší je na hromadu, a jeden z nich, hustě vousatý mladík, se snaží k hromadě postavit i kytaru, ale tak, aby ustavičně neklouzala. Všichni tři řeší halasně bezvýznamné otázky, přitom jim možná vůbec není jasné, kde budou spát. Je mi teplo, příjemně, já nikam nejedu. Modravé světlo zářivek padá i na maminku s dvěma malými dětmi. To menší ji tahá za ruku, něčeho se mrzutě domáhá, osvětlení jen podtrhuje únavu v její tváři. Dvě nadité tašky, před sebou mají cestu možná na Moravu, ale třeba také do Nýřan u Plzně.

Teď mi pohled sklouzl naproti, přes poměrně velkou vzdálenost. Setkal jsem se s mírným pohledem, který téměř okamžitě uhnul. Já jsem setrval a za několik vteřin se naše pohledy zase setkaly. Teď už zůstaly naše oči vězet na místě proti sobě, třebaže jejich dráhy protínaly volné kroky mnoha chodců. Všichni vypadli do periférie mého zájmu. Jede někam? Byla upravená, bělostný límeček se vylíhl z tmavě modrého svetru, vedle sebe tašku na rameno. Ještě jsem si stačil všimnout štíhlého krku, kolem kterého padaly husté prameny vlasů, než sklopila oči do knížky. Teď jsem zůstal v rozpacích, jestli prostě jen nestuduje a nezařadila se nahodile právě mým směrem. Ještě že jsem žádným výrazem nedal najevo, že její pohled vnímám. To by se jí obličej mohl rázem proměnit v udivenou masku a pak by bylo lepší, kdybych odešel. Jakoby nic jsem proto stočil pohled doleva, tam právě ona mladá maminka napomínala

mladšího synka. Vzápětí jsem ale pocítil pálení v pravém spánku. Pudově jsem se tím směrem otočil. Pozorovala mě. Klidně, ale přesto, nebo možná právě proto, dráždivě. Pochopil jsem, že teď jsem na řadě já. Někdy si kladu otázku, proč takové pokoušení deset jiných prostě přejde a proč já mu podléhám. Její vlasatá hlava teď sleduje, jak se zvedám z lavice a směřuji volným krokem k malé babičce u odpadkového koše. Stoupl jsem si až k ní a předstíral, že vůbec nevnímám pohled neznámé dívky z lavice. Při prvním slově sebou babička polekaně trhla.

„Prosím vás, nemáte drobné za pětistovku?“ Stařenka na mě vykulila zarudlá bělma a slabým hlasem se ujistila: „Já?“

„No.“

„To tedy ne, mládenečku,“ poslední větu skoro vykřikla a to se mi právě hodilo. Pokrčil jsem rameny a jakoby po delším pátrání jsem vykročil za mužem s dvěma kufrý. Přišel jsem těsně k jeho boku a oslovil jej: „Prosím vás...“ Muž posunul celou hlavu k okraji svého ramene: „Ano.“

„Prosím vás, nevíte, kde bych dostal slevenku do Ženevy?“ V odpovědi se mi dostalo úsměvu: „To tedy nevím,“ a rozšafně zavrtěl hlavou. Zdvořile jsem poděkoval a rozhlížel se po hale. Neklamně jsem vycítil, že teď začíná akce, a vykročil k lavičce, odkud zářil udivený pohled.

„Dobrý den, můžu se na vás na něco zeptat?“

„Proč ne?“ natočila zvědavě hlavu.

„Dobře, děkuji.“ Usadil jsem se nezúčastněně vedle ní a mlčel jsem. Znejistěla. Teprve za několik vteřin následovala nutná otázka: „Co jste se chtěl zeptat?“

„Já jsem se chtěl něco zeptat?“

„Myslím, že ano. Co jste se ptal těch lidí?“ sršelo z ní napětí a zvědavost. Teď jsem chvíli váhal, protože má další slova měla rozhodnout, po které koleji se bude hovor dále ubírat. Dopřál jsem si ještě čas: „Já jsem Jirka.“ Chvíli mlčela a doplnila: „Hm, já jsem Monika. Cos chtěl vědět?“

„Nic, ptal jsem se jich, co mám dělat, když mám dva lístky do kina, jestli by nechtěli jít. A vidělas to.“ Vykulila černé duhovky a zasmála se. „Co se směješ, no nechtěli,“ cítil jsem, že boduji, doutnák hoří. „Cos to četla?“ Jako všichni čtenáři chtěla zdůvodnit, proč čte právě to, co čte.

„Nic, to je do školy, po prázdninách píšeme pololetní písemky.“ Držela v ruce chemii ze čtvrtého ročníku gymnázia. Teprve teď jsem si uvědomil jemnou kořeněnou vůni, kterou vysílaly její vlasy.

„A to se učíš tady?“ Byla to nejapná otázka – vždyť to přece vidím – ale zrovna mě nic lepšího nenapadlo.

„Spíš ne, já jsem to vzala sebou kvůli klidu. Naši chystají doma nějaké štědrovečerní překvápko, tak mě vyhnali,“ pustila se do důvěrnějšího tónu. Pak zřejmě usoudila, že trochu přeskočila kapitolu a doplnila. „A co ty tady lelkuješ, nebo někam jedeš?“

„Já jsem tu zaměstnaný jako leštič kolejí. Teď mi začíná šichta, to víš, mám až ke Kolínu, tak abych běžel.“

„A co to kino?“

„Málem bych zapomněl, máš pravdu, a šla bys?“

„Docela jo, a kdy?“

„Já nevím, já ty lístky musím teprve koupit.“

„To je mi jasné,“ odpověděla okamžitě, „jenomže já jedu sedmadvacátého do Krkonoš.“

„Takže dvacátého šestého v osm...“

„To bych, Jirko, nemohla, já bych raději odpoledne.“

Oslovila mě jménem. Bylo to nečekaně příjemné. Možná je to opravdu fajn holka.

„Dobře, tak v pět.“

„Šestadvacátého v pět,“ doplnila, „ale já nevím, jestli přijdu.“

„Vždyť já také ne, Moniko,“ zvedl jsem se, „musím už jít, ahoj.“

Pokrčila rameny: „Tak jo, ahoj.“ Věděl jsem, že se dnes té chemie asi už moc nenaučí a byl jsem rád, že já se ji učit nemusím.

5/ Monika má překvapení

„Tedy, Jirko, ty ses nějak připravil,“ byla první věta babičky, když jsem vyšel z koupelny a ona natáhla do nosu vůni mé kolínské vody, „kam vůbec jdeš?“

„Pro to skriptum, však jsem ti to říkal,“ opáčil jsem s jistotou.

„Hm, hlavně přijď ještě dnes.“ Nevím, co si myslela, ale vyptávat se nechtěla, protože by se musela dovědět něco, co vědět raději nechtěla, a pak by byla v rozpacích, jak se má zachovat.

„Kde mám ty štrausky?“ Ty mi babička sice podala, ale doprovodila to pohledem, který mě varoval.

Z lavice jsem měl dobrý výhled na hodiny, na kterých pravidelně přepadávaly cifry. Ukazovaly sedmnáct nula osm, když jsem viděl přicházet Moniku. Chtěl jsem sedět nedbale, ale v tu chvíli jsem ztuhl. Jak se blížila k mé lavici, obava dostala pečeť skutečnosti. Tím překvapením byla pro mě její výška.

„Ahoj,“ řekla nenuceně a přisedla si. Zase mě ovanula ta lechtivá vůně, jenomže teď

se mi zdálo, že má hořkou příchut'.

„Ahoj, Moniko,“ pokynul jsem přátelsky rukou.

„Tak co, máš ty lístky?“

„Mám, co by ne,“ copak si ničeho nevšimla? Přece to musela vidět už posledně. Nebo je jí to jedno? Pohledem jsem sjel na podpatky její a své. Nechápal jsem, proč náš nepoměr ještě tak umocnila.

„Tak jdem,“ vybídla mě rozverně. Okamžik pravdy nadešel. Asi jsem byl červený v obličeji, když jsem se zvedal. Ano, teď to bylo jasně vytištěné. Rozdíl mezi námi dělal deset centimetrů.

Kráčeli jsme z nádraží mlčky, já jsem vytahoval hlavu co možná nejvýš, napřimoval jsem páteř, ale zdálo se mi, že Monika dělá totéž. Ticho se už natáhlo jako žvýkačka, bylo nutné něco říct, ale furiantská nálada a pocit lehké převahy se vytratil tichounce někde v nádražní hale.

„Čekala jsi dlouho?“ Ještě než jsem tuto větu dokončil, bacila mě její nesmyslnost.

„Jak jako?“ zeptala se zmateně.

„Ne, já myslím na vánoce,“ vršil jsem hrůzu na hrůzu, ale nemá být tak vysoká.

„Jako všichni, ne? Řekla bych asi rok.“ Odpověď byla samozřejmá a prostá. Měla navrch. Chtělo se mi to vzdát. Proč si vlastně strojím takové situace? Sebetrapičsky mě napadlo: Cos chtěl, to máš.

„Jestli ses těšila, myslím.“ Proti nám šel Pavel, vedl si za ruku brunetku, která k němu ovšem seděla. Naše společné roky na gymnáziu už minuly, ale Pavel byl pořád stejně rozesmátý a vypadal velmi spokojeně.

„Ahoj, Jirko,“ uvítal mě váhavě a jeho pohled vystoupal k černooké Monice.

„Čau,“ víc jsme si toho neřekli, ale když nás minuli, zřetelně jsem cítil v zádech jeho pohled.

„Já jsem ještě chtěl jít do knihovny,“ odhodlal jsem se troubit na ústup.

„To tam budou mít dneska otevřeno?“

„Ne, já jsem se právě chtěl jít podívat, jestli mají otevřeno,“ z úst se mi koulely věty jako balvany.

„Tak pojď, ať stihneme to kino.“ Proč to dělá, vždyť vidí, že je to strojené a že to

nestojí za nic. Nebo ji snad nastrčila Magda, aby mě vysmažila? Nebylo však toho dost. Minuli jsme se s paní Uhlířovou od nás z domu.

„Dobrý den.“

„Dobrý,“ řekla pomalu a také se samozřejmě nezapomněla ještě ohlédnout. Horečně jsem proháněl šedou kůru, protože jejím úkolem bylo mě vysvobodit. Příroda to zavinila a mozek aby to řešil. Vysmíval se mi.

„Já jsem si vzpomněl, že musím ještě telefonovat jednomu kamarádovi.“ Pohledem jsem se zavrtil do skla telefonní budky. Proč právě teď musí zrovna v této budce někdo trčet? Stáli jsme asi dvě předlouhé minuty před budkou a mlčky čekali. Konečně! S úlevou jsem skočil k přístroji a vytočil libovolné číslo. Bylo obsazeno. Přece jen mám štěstí. Co bych tam totiž vyprávěl? To jsem vlastně vůbec nedomyslel. Vystoupil jsem z budky a rozhořčeně spustil: „Má obsazeno, já tam musím jet.“ Monika pokrčila rameny, pochopila to. Ale měla to pochopit mnohem dřív.

„Já si stejně musím ještě něco zařídit.“ Ještě před chvílí jsme sice šli do kina, ale když si něco chce zařídit, ať jde.

„Tak ahoj, Moniko.“

„Ahoj,“ slane se usmála a na dlouhých nohou odešla opačným směrem. Hlavou se mi mihl pocit lítosti. Je určitě hodná, hezká taky – no jo, ale pro vysokého chlapa.

Vydal jsem se k metru a snažil se zlehčit čerstvý prožitek, zastříit ho sám před sebou rouškou normálnosti a všednosti. Zatímco mě schody unášely do hlubokého tunelu, sledoval jsem jezení postav stoupajících proti mně vzhůru. Vlastně se nic nestalo. Zvolna ze mne padal nepříjemný pocit, vplul jsem do jiného prostředí, obklopili mě jiní lidé. Usedl jsem ulehčeně na lavici ve vagóně metra a bloudil zrakem po cestujících. Naproti mně dvě babičky, které svorně prohlížely obsah tašky jedné z nich, muž v prošíváné silonové bundě – a vedle něj seděla Monika. Přesně v téže okamžiku, kdy ji můj zrak dostihl, se její pohled bleskově stočil na druhou stranu. Šokující překvapení mi zastavilo dech. V tutéž chvíli mě znovu zmagnetizovaly husté vlasy a černé duhovky. Ty ale urputně sledovaly dveře hučícího vagónu. Přitahovala mě opět tou silou, jako před Štědrým dnem v nádražní hale. Snažil jsem se svým vytrvalým pohledem obrátit její tvář mým směrem. Měl jsem v úmyslu se usmát, snad i něco říct. Marně. Vlak se zastavil, její vysoká postava se zvedla a ztratila se v tlačenci nezasevěných cestujících. Zalil mě pocit neurčitého smutku, který mě už neopustil po zbývajícím cestě domů.

„Volala ti Magda,“ tón byl stroze oznamovací.

„Cos jí řekla?“

„Žes jel někam pro skriptum přece.“

„Hm, já ji zavolám,“ dodal jsem vážně.

6/ Zkouška

Osm dní je pořád ještě dlouhá doba, ale počítal jsem jenom s týdnem. Poslední den před zkouškou jsem pravidelně vypouštěl. Není vyloučeno, že ten den budu ještě listovat skriptem, ale to už jen pro orientační ověření stavu vědomostí.

Psací stůl se charakteristicky proměnil. Stolní lampa vymezovala zářivý okruh, jehož největší část vyplňovalo skriptum. Směsice předmětů dokazovala, že čas má nenahraditelnou hodnotu. Telefon, cigarety, sešit s přednáškami, šálek s kávovou sedlinou a hodinky, které ukazovaly dvě hodiny a deset minut v noci. Byl jsem zrovna v plné práci. Ještě dnes musím přečíst dvacet pět stran. Pootevřeným oknem voněl chladný vzduch a mezi řádky textu se rodily vodorovné čáry od tužky. Už jsem dobře věděl, kde se objeví tisková chyba a kde je tabulka nebo graf. Skriptum, původně nové, už změnilo svou podobu. Právě v tuto hodinu se mi nejlépe tvořily nové paměťové stopy. Věděl jsem, že když teď nebudu mařit čas, vyšetřím osm minut na odpočinek.

Pozorně, slovo za slovem mi mizí v očích, teď ale myšlení uniká zakázaným směrem. Čtu sice mechanicky už poněkolikáté tutéž řádku, ale její význam nevnímám. (Chtěl bych se dostat některý den po zkoušce k tomu okénku ve dveřích vedle řidiče. Možná bude jenom stačit, když se to promaže a zase to půjde stahovat.) Oči kloužou po řádce: ... neboť hrozí hypochloremická alkalosa, kterou je nutno korigovat. (Bude to chtít odstranit čalouněnou výplň asi šroubovákem.)

... hypochloremická alkalosa, kterou je nutno korigovat.

Velká ručička hodinek poskočila k celé, malá na trojku. Ještě chvíli; nechtěl jsem mít dluh několika stran. Ještě jednou na balkón, na něm jedna cigareta a ještě jednou židle. Ve čtvrt na čtyři konečně uléhám ke spánku, skriptum na dosah.

Ráno ještě proháním pod víčky sen, ale vím přitom, že jsem už vzhůru. V polobdění sám sobě namlouvám, že spím, že se přece ještě učit nemůžu. Konec, musím s tím pohnout. Sahám po skriptu a navazuji na včerejší kapitoly. Ručičky stačily mezitím doběhnout k desáté hodině dopolední. Přečtu teď dvě stránky, pak vstanu a v kuchyni najdu hrnek čaje, přikrytý talířkem, čerstvé rohlíky a lístek: *„Máslu, a když budeš chtít šunku, máš v ledničce“*

Pochopitelně chci. Ke snídani si беру skriptum, ale přes ně pokládám rozložený Dikobraz. Dopoledne učení nestojí za nic.

Teď jdu k telefonu a vytáčím číslo.

„Tak co, kde už jsi?“

„Kamaráde, je zle. To je vyloučeno, abych to udělal,“ Milan vypadal zoufale.

„Jedeš podle otázek, nebo to čteš celé?“

„Já jsem to chtěl číst všechno, ale to nejde. Teď to беру jenom podle otázek.“

„Ale pozor,“ varoval jsem Milana, „on zkoušel i to, co je vytištěné petitem.“ Nastalo mlčení.

„Jak to víš?“ z opačného konce drátu zaznělo zděšení.

„Prosím tě, vždyť to psal sám.“

„Opravdu? Ještě žes mi to řekl. A jak jsi na tom ty?“

„Včera jsem šel spát o půl čtvrté,“ odpověděl jsem, „ale neumím pořád nic.“

„Kamaráde, oni nás metou!“ žaloval Milan.

Čas rychle utíkal po potištěných stranách, až přišel zase jeden z těch dní, kdy jsem se ustrojil do obleku a vykročil za osudem. Štěstěna se obrátila zády tentokrát jen k Aleši Pávkovi. Snad měl i smůlu, ale i to patří do hry. Čekali jsme všichni na sebe, jen právě Aleš mrzutě opustil chodbu a zmizel na schodišti. Nemohl jsem si stěžovat na otázky a asistent Reichl zase na odpovědi. V indexu jsem našel jedno slovo: Výborně.

„Poslyšte, kolego, vy jste ten Jiří Petrák, co dělá tu práci o rentgenovém záření?“ Udiveně jsem si ho prohlédl: „Ano.“

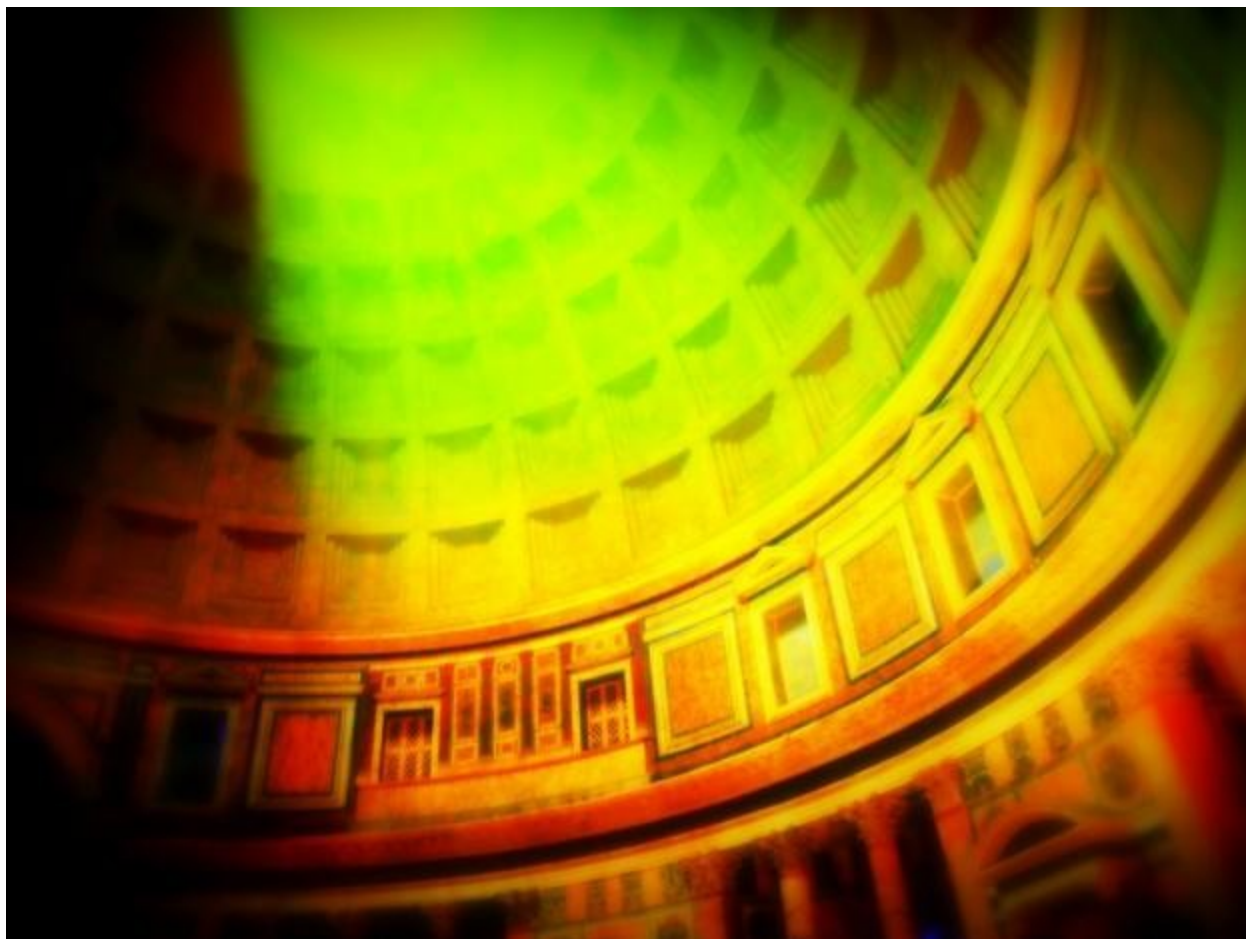
„Ale vy už jste měl něco podobného vloni.“ Nevěděl jsem, jestli je to výtko nebo jen nevinné pozorování.

„Ano, jenomže vloni jsem jenom statisticky zjišťoval, jakou dávku dostávají děti v průměru za rok a pak do patnácti let.“

„Já vím,“ překvapil mě asistent Reichl.

„Letos uvažuji spíš o ochraně před zářením.“

„Hm, jen tak dál, kolego, tady máte,“ podal mi index.

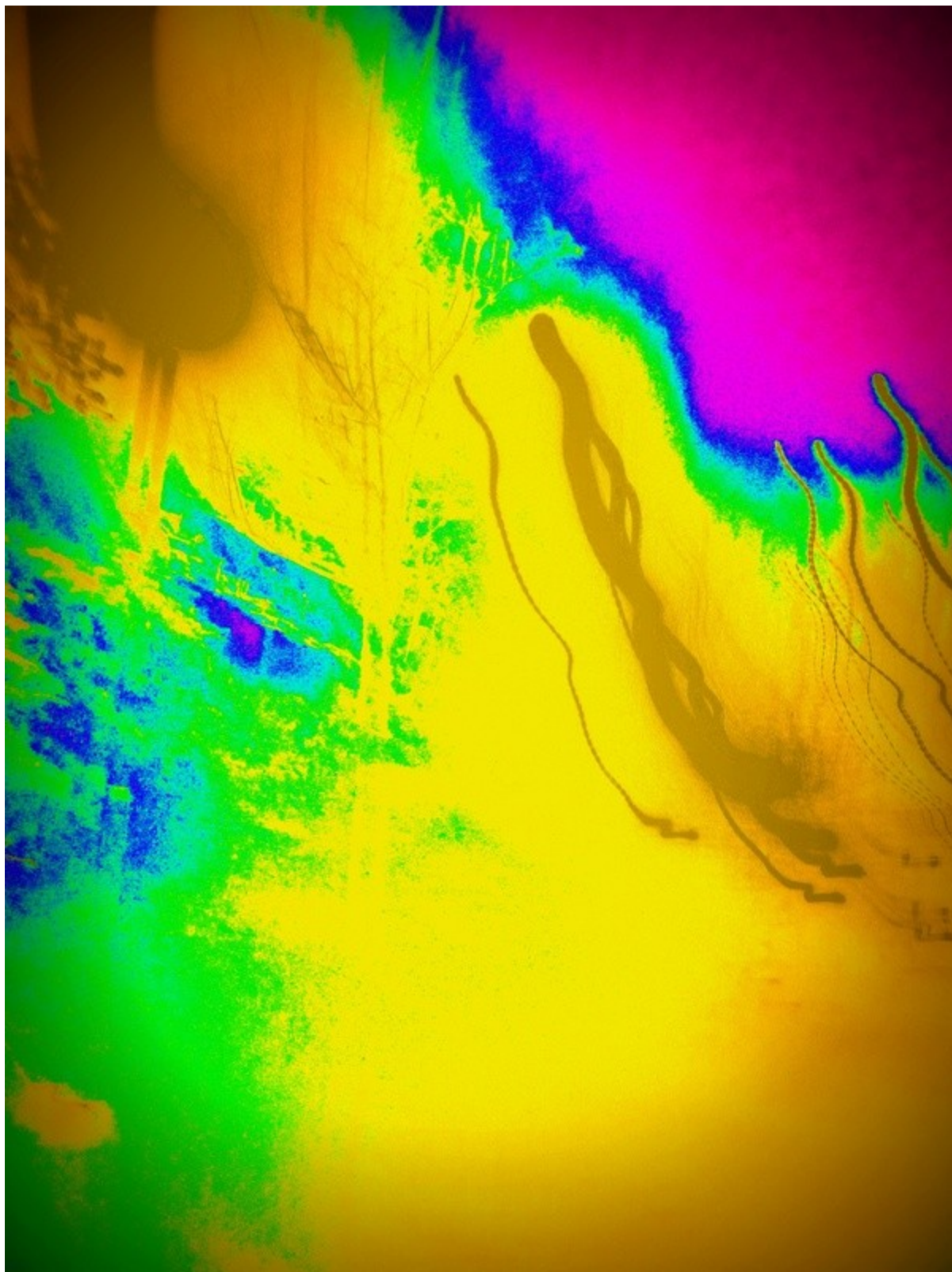
7/ Výhybka

Rentgen. Neobyčejná vyšetřovací metoda, která má moc vidět neviditelné. Záření, které, aniž je cokoli cítit, projde hmotou a zobrazí ukryté skutečnosti. Později mi začalo připadat ono vlnění jako němý ďábel. Objevovací schopnost jeho paprsků je přece vykoupena postupným vykusováním života. Běžně se sice o této vlastnosti Roentgenova záření ví, ale obával jsem se, že se více méně jen konstatuje.

Vyšetřování rentgenem se sice omezuje na minimum, ale míru poškození tkání vlastně nikdo přesně nedefinoval. Pokusil jsem se v pátém ročníku shrnout do statistického souboru průměrné dávky záření za rok. Dobře vím, že jakákoliv vědecká práce, má-li být přínosná, nesmí trpět zaujatostí a nesmí a priori stranit žádoucímu výsledku, a snad jsem také při zpracovávání celé práce objektivní byl. Přišel jsem tehdy k závěru, který mě trochu zklamal. Očekával jsem, že ohromím vědecký svět zjištěním, že běžné diagnostické dávky zanechávají hluboké a nesmazatelné stopy na dětském zdraví, ale k podobnému závěru jsem nedospěl. Vypočítal jsem totiž, že roční dávka by se musela sumovat do mnohem kratšího období, aby zhoubný vliv paprsků X přemohl jejich užitečnost. Přesto mi tato termítí schopnost Roentgenova záření brala klid. Cítil jsem, že někde stále zůstává nezměřené, které uniká a škodí. Právě proto jsem se letos pustil do

pokračování své ložské práce. Šlo mi tentokrát o onu složku, která se vyzáří do místnosti a po několika odrazech z ní unikne. Samozřejmě jde o zcela nepatrnou dávku, ale to nic neubírá na její škodlivosti. Do práce jsem se zakousl s přesvědčením, že rentgenové pracoviště je těmito emisemi prosyceno, aniž jsou změřeny. Že toto tiché zlo uteklo i za olověné dveře a tam prostě JE. Při vystoupení na Studentské vědecké odborné činnosti jsem letos tušil úspěch.

Pracoval jsem s chutí, vracel jsem se k rozepsanému textu nikoli s pocitem povinnosti, ale naopak s radostí nad něčím novým, překvapivým. Psací stroj obyčejně ještě do noci vyklepával čísla, data, hodnoty a úvahy. Má knihovna za poslední měsíc ztěžkla o dvě desítky svazků, věnovaných právě rentgenu. Chtěl jsem své práci vdechnout takovou údernou sílu, že všichni posluchači zůstanou po jejím přečtení v soustředěném mlčení. Ťukal jsem do stroje s upřímným přesvědčením, že je nutné, aby se má práce zrodila v co nejkratší době. Věřil jsem, že bude následovat rozpačitý rozruch, dílko se rozšíří, bude čteno a citováno a budou následovat nové metodické pokyny pro ochranu před zářením. Fakta, která jsem nashromáždil, jsem nebyl schopen vtěsnat do krátkého časového limitu, který byl vymezen pro přednášku. Byl jsem z toho podrážděný, ale našel jsem řešení. Se svým školitelem docentem Weissem jsem vytvořil a přihlásil vlastně práce dvě, které na sebe přímo navazovaly, takže jsem získal limity dva. První část jsem nazval Neměřitelná emise rtg záření, druhá pak nesla název Ochrana před zbytkovým zářením. Měl jsem za to, že celá práce by měla končit otazníkem.

8/ Lavina je v pohybu

První jarní den je pojem, který provoní lidské nitro už jen svou zvukomalebností. Dnes

ještě jaro není, ale příroda už každou vteřinu uvolní tlak držený pod pokličkou tajících buchot sněhu. Ještě nedávno mráz slepoval nos a dnes už vlhká půda vyhání světle zelené pásy nové trávy do lehounkého vzduchu.

Oktávii jsem nechal stát na kraji silnice a teď už jsem ji ztratil i z dohledu. Stoupal jsem do stráně mezi dosud zvlhlé a černé kmeny ovocných stromů. Svádělo mě to lehnout si na záda a nechat plynout spolu s nadýchanými oblaky. Jenomže země je mokrá a studená a její novorozená tráva není ještě s to poskytnout ten komfort, který dokáže připravit za tři měsíce. Přesto jsem na zvlášť příhodném místě spustil z ramenou bundu, složil ji nadvakrát k úpatí třešňového kmene a usadil se. Za obloukem kopce vykukovala část střechy, bílé zdivo a malá zahrádka či spíše dvoreček. Stavení bylo dost blízko, aby bylo vidět slepice za plotem, ale zase tak daleko, aby sem odtud už nedolehly žádné zvuky.

Zřejmě právě k němu směřovala drobná postava šouravými krůčky. Babička přicházela od hradby lesa pěšinou, kterou jistě důvěrně znala v zimě i v létě. Kulatá záda jí k zemi tlačila mohutná otep proutí a klacků a do obličeje jí vidět nebylo, protože tmavý šátek jí přesahoval daleko nad čelo. Pozorně jsem sledoval její pomalý pohyb, přiblížila se natolik, že jsem už rozeznával modravou zástěru, chránící staré kosti před březnovým větrem.

Po celou dobu mne znejišťoval neurčitý pocit. Ten vykrystalizoval přesně s jejím příchodem. V jednoznačné konkrétnosti jsem si uvědomil děsivou skutečnost. Všechno v okolí, ty stromy, svěží trávu i ty slepice spaluje nepatrnými dávkami záření, jehož zdroj už vůbec nelze zjistit. Měl jsem na mysli celou směs nepolapitelného vlnění, od magnetického, přes ty nejkratší vlnové délky, přicházející k nám ze Slunce, té záludné pramáti života, až po všechny emise, které kdy opustily rentgenová pracoviště celé široké oblasti. Bylo mi líto té bábinky, která o těchto neviditelných útočnících, číhajících v každé hmotě, nic neví. Vždyť je to zase jenom záření, mající tu strašnou moc, že urychluje stárnutí buněk jejího těla. Záření také hrbí její záda víc než kalendář. Ve starém prostěradle či povlaku poutala na zádech nejen otep roští, nýbrž i zdroj dalšího vyzařování, které je předáváno jako zlá štafeta ze hmoty do hmoty. Barvitě jsem viděl, jak tahem toho kusu plátna do sebe vstřebává miliardy korpuskulí, zabodávajících se jí do těla. Každý jednotlivý element se přitom na své cestě podepíše svým zhoubným vlivem. Musím jednat okamžitě, jsem přece téměř lékař.

Jako vymrštěn pružinou jsem opustil vyhrátý důlek, bleskově jsem sebral bundu a rozhodným krokem zamířil k tmavé postavičce. Asi dvě stě metrů, a už jsem stál před stařenkou. Zvedla ke mně polekané oči, obkroužené sítí vrásek. Spatřila odhodlanou tvář mladého muže, který ví, co dělá, a má jasno ve svém počínání.

„Teď hned se otočte a jak nejrychleji můžete, jděte to vrátit do lesa,“ vůbec jsem

nepozdravil.

„Ale pročpak, pane, já jsem...“

„Dělejte, co vám říkám!“

„... já to nelámala, brala jsem jenom to, co bylo dole.“ Mluvila velmi pomalu.

„Nebudu vám vysvětlovat, teorii remanentních emisí a charakteristiky korpuskulárních kvant.“

„... já jenom ze země,“ dodala pološeptem, možná se jí v očích i zatřpytilo. Otočila se ale, a touž pomalou chůzí směřovala zpět k lesu. Provázel jsem ji ještě několik vteřin pohledem, pravou ruku v kapse, zatímco levou jsem třímal poutko bundy, hozené přes rameno.

Měl jsem dobrý pocit. Nedokázal bych samozřejmě přesně vyjádřit, o kolik hodin, možná dní jsem jí prodloužil život, ale byla to morální povinnosti zasvěceného člověka. Došel jsem k oktávii a z tohoto místa pohlédl ke stráni na pěšinu, po které se ploužila malá postavička k lesu.

„Dobře, Jirko,“ řekl jsem nahlas sám sobě, vsedl do auta a spokojeně odjel.

9/ Kino

Úplně otevřeným okénkem mi do auta vtékal čerstvý větřík prvního jarního měsíce a mě navíc naplňovalo příjemné pomyšlení, že jsem, byť nepatrnou měrou, otupil účinek všudypřítomného vlnění. Nebyl to přesně vyjádřitelný stav, prostě mi bylo příjemně. Vjížděl jsem už do městských ulic, zpomalil jsem, abych mohl pozorovat, jak jaro dokáže lidem vyčarovat úsměv. Všichni vypadali bezstarostně.

Magda! Po chodníku šla v mém směru jízdy Magda. Zatroubil jsem, asi pěti lidí se ohlédlo, mezi nimi i ona. Rozzářila se a pozdvihla pravou dlaň. Zastavil jsem a už seděla vedle mne na sedadle. Měl jsem chuť pochlubit se jí čerstvou příhodou s babičkou, ale ovládl jsem se, protože jednak by mi mohla zazlívat, že se moc chlubím, ale také je možné, že by mé počínání nepochopila. Vždyť Magda si jistě také neuvědomuje to trvalé nebezpečí. Spolkl jsem to. Promluvila první: „Jirko, já jsem se ti trochu chtěla omluvit.“

„Jak to, za co?“

„Tys mi chtěl říkat něco té své práci,“ pokračovala, „a já jsem tě moc neposlouchala. Chtěla jsem ti říct, že už se na tebe nezlobím, žes posledně kvůli tomu rentgenu zapomněl na kino.“ Byl jsem překvapený. Magdu zřetelně někdo ovlivnil.

„Určitě to pro tebe moc znamená.“

„Znamená, to ano. Totiž to si nikdo neuvědomuje, kolik nejrůznějších typů záření je všude kolem nás. Zejména krátkovlnného, nehmatného a nepolapitelného.“ Cítil jsem, jak se mi po těle rozlévá vášeň, která se mě zmocňovala vždycky, když jsem se mohl rozhovořit o své věci. „Magdo, tady víc než kde jinde platí staré: gutta cavat lapidem non vi sed saepe cadendo. To je hluboká pravda. „

„A co to jako je česky?“ v hlase jsem však víc než účast a nadšení vycítil počátek nudy. Někoho nudí, když se začnou vyprávět příhody z vojny, Magdu zase řeč o záření. Vlastně to musím chápat.

„To přece znáš i v češtině. Kapka hloubí kámen ne silou, ale častým padáním. Jenomže řečeno latinsky to nabývá hodnoty axiomatu.“ Magda se odmlčela a zarputile se dívala okénkem ven. Aniž ke mně stočila tvář, připojila: „Jirko, já bych byla ráda, kdybys se mnou mluvil česky. Já jsem jenom hloupá holka, jestli ti to ovšem nevadí.“

„Dobře, budu na tebe mluvit česky. Promiň.“

„Já tady vystoupím, chci ještě do papírnictví.“ Zastavil jsem ochotně u chodníku, aby Magda mohla vystoupit, zůstala však ještě sedět a pokračovala: „Řekni mi, Jirko, proč nechceš poslední dobou se mnou chodit do kina? Vždycky se nějak vymluvíš a vykroutíš. To myslíš, že jsem hloupá?“ Chtěl jsem ji upozornit, že to o sobě sama před chvílí řekla, ale mlčel jsem. „To se se mnou stydíš jít? Vždyť já bych taky chtěla vidět, co zrovna dávají a co už před sto lety viděly holky, a ty se tomu vždycky tak bráníš, nezlob se, ale mně to vadí.“

Teprve nedávno jsem totiž pochopil, jakým nebezpečím je uzavřený sál, v němž se promítá. V němž se vyzařuje! Jen proto jsem odložil třikrát za sebou návštěvu kina. Pochopí to ale Magda?

„Tady nejde, Magdo, o to, jestli s tebou nebo s někým jiným.“

„Aha, tak tobě je to jedno s kým, hm, už to tedy vím.“

Zhluboka jsem se nadechl, a pak vydechl: „Mně vadí do kina chodit. Mám k tomu prostě své důvody, proč se v kině necítím dobře.“

„Děkuju za vysvětlení.“

„Počkej, Magdo, sedni si, vždyť můžeme jít někam jinam. Třeba bych šel na výstavu do Národního muzea.“

„Na jakou?“ zvýšila zájem Magda.

„Teď tam je například o civilizacích, co žijí ještě dnes jako v době kamenné. Já bych ji chtěl vidět. A nejen to, vlastně bych v těch krajinách docela rád žil.“

„Prosím tě, proč?“ užasla Magda.

Pokrčil jsem rameny: „Já vím, moc tam toho nemají, ale věř mi, že někdy méně je více.“

„Co je to za blbost?“

„Půjdeme na tu výstavu?“ ptal jsem se věcně.

„Proč ne, ale potom půjdeme do kina.“

„Magdo, já myslím místo kina. Je to lepší, to mi věř,“ naléhal jsem.

„Jak můžeš vědět, že je to lepší než film, když ani nevíš, jaký film?“

„Pochop, že mi nejde o film. Mám na mysli celý ten fakt promítání uvnitř sálu. Jestli ale výstavu bereš jako trest, tak tam můžu jít sám.“

„Ale ne, půjdeme spolu.“

„Konečně, tak zítra. Ne. Zítra vlastně ne.“

„Proč ne zítra?“ zbystřila Magda.

„Já musím zítra do..., za jedním tím..., za jedním chlapíkem,“ a nejistým pohledem jsem vyhledal její ostražitý výraz.

„Nevěřím ti ani slovo. Já jdu.“

„Prosím tě, sed!“ už jsem vykřikl. „Zítra ve čtrnáct nula nula se sejdu s docentem Weissem, kvůli té rentgenové práci, a sice u něho v pracovně na katedře.“

„Promiň, tak pozítří?“

„Pozítří je středa, tak ve tři odpoledne tady.“

„Tady?“

„Ano, Magdo, já už musím jet, tak ve středu ve tři tady.“

„Tak jo,“ usmála se.

„Ahoj.“

Rozjel jsem svou oktávii a pokusil se věřit, že dobrá nálada se vrátí. Uvažoval jsem, proč tento spor vlastně vznikl. Nikdy jsem si nemyslel, že bych byl konfliktní člověk, ale budu se muset nad tím zamyslet. Nemusel jsem to říkat latinsky, pak jsem ji ještě dorazil tím axiomem. Jenomže přece jsem nemohl předpokládat takovou reakci. Příště

tedy budu muset předpokládat. Asi je to opravdu moje chyba.

Stál jsem právě na křižovatce před červenou. Ano, musím přehodnocovat vlastní počínání, mít náhled na sebe sama. Člověk by měl mít schopnost podívat se sám na sebe objektivním pohledem. Jsem rád, že to dokážu. Jenom ten semafor by už mohli přepnout. I tady jsou přece balastní emise...

10/ Večírek

Cvak, cvak a kytara byla uzavřená v pouzdře. Stalo se tak právě v okamžiku, kdy se

přes dveře ozvalo drnění telefonu. Cestou ke sluchátku jsem přes hlavu natahoval žluté tričko s vyobrazeným modrým jablkem (mám to tričko nejraději). Do místnosti svítilo odpolední slunce, příjemně zateplovalo celý pokoj a na telefonu svou hrou světla a stínů tvořilo oblé mapy.

„Petrák.“

„Tak co je? Řekli jsme ve čtyři.“

„Čau, Milane, akce je zahájena?“

„Sedni na draka a přijed’.“

„Kolik vás tam je?“

„Já nevím, počkej, asi dvanáct,“ v telefonu je slyšet hudbu a smích.

„Tak já jedu.“

Telefon zaklapl, stejně jako za chvíli dveře, a už jsem se starou oktávou opouštěl naši ulici. Slunce začalo krvavět a pomalu tonulo za komíny na střechách. Výtečnou náladu, kterou jsem měl, ještě umocnil hladký chod vozu. Teď doleva, pak do kopce a už jsem stál před vilou Radlických. Proti ztmavlé obloze červenavě žhnula dvě horní okna, skrývající se za stříbrným smrkem. V jednom se objevila neznámá dívčí hlava, hned se však obrátila zpět do pokoje, stačil jsem ale zaslechnout: „Přistál tady raketoplán.“ Pak se už za oknem mihlo několik hlav, ale to už jsem zmizel v útrobách domu. Nad dřevěným schodištěm mě vítal rozcuchaný Vašek Müller. Obě paže doširoka roztažené, v pravé ruce žongloval se sklenkou červeného vína. Vyslovoval trochu mátožně, když se snažil držet krok s písní, která se linula otevřenými dveřmi z pokoje. Hlučně jsme se pozdravili a už jsem stál na prahu pokoje, u jehož stropu se převalovala mlhovina tabákového kouře; nad stolem s lahvemi, chlebíčky a cigaretami se tříštil smích, hovor mnoha hlasů a nějaký hit z let šedesátých. Z kouřové clony vyletěly dvě Milanovy dlaně.

„Pojď na mé prsy! Už jsi dotlačil automobil?“

V místnosti jsem spatřil několik neznámých obličejů, byli tam kluci z našeho kruhu ze školy a pak několik dívek, které jsem znal jen od vidění z minulých oslav.

„Drahý příteli, pilíři našeho zdravotnictví,“ začal jsem slavnostně k Milanovi, „třebaže slavíš narozeniny do roka asi pětkrát, jen dnes ti mohu skutečně potrást pravicí a pronést zdravici. Mám ovšem natolik zlomený hlas dojetím, že vyjádřit všechno, co bych ti přál, mohu jenom svým darem.“ Z tašky jsem vytáhl kromě láhve ještě vyšší krabičku zabalenou do ozdobného papíru.

„Tuším něco mimořádně seriózního,“ smál se Aleš.

„Tam budou natáčky, na ty tvoje kadeře,“ pištěla dívka, ze které se později vyklubala Eva.

„Tak to bych tam spíš dal leštěnku.“

„Já vím, co tam bude,“ vykřikl v náhlém osvětlení Petr Kobra, „tam je hlavička docenta Jirouška na pru- hohoho, na pru- hahahe,“ nebyl schopen dokončit, „na průůůžince!“ smál se jako dítě a s ním nakažlivě celá společnost.

„Kdepak, tam je určitě,“ rozvážně připojoval Aleš, „malinký rentgen.“ Z očí mi střelily bleskové šlehy k Alešově opile tváři, ale nikdo si toho nevšiml.

„Tak to rozbal,“ vysokým hlasem naléhala Eva. Z papíru se vylíhla tuhá krabička, a když ji Milan otevřel, mohl vyjmout celé překvapení. Figurku mnicha, vysokou asi patnáct centimetrů. Mnichův výraz byl velmi nerudný, ale přitom smyslný, zřejmě za to mohly růžovoučké líce a lesklé rty. Milan mnicha vzal, převaloval v dlaních a pak postavička putovala z ruky do ruky. Teprve až přišla opět ke mně, postavil jsem ji na stůl a zatlačil shora na hlavu. Ta se trochu zasunula mezi ramena, ale z hnědé kutny se dole vysunulo úplně něco jiného. Přítomné dívky vypískly, celá společnost propukla v nevázaný smích. Jeden po druhém znova a znova stlačoval růžolící hlavičku, aby mnich neúnavně opakoval svůj kousek. Milan, ještě se zmítající smíchy, vstal, obešel stůl, přišel až ke mně a zatlačil mi na temeno. Všichni hlučeli bouřlivým veselím, nikdo ani nepostřehl, že na magnetofonu už delší chvíli pleská pásek o kryt hlavy přístroje. Pak se přece jen něčí ruka natáhla k tlačítku a pleskání umlčela.

Celý večer připomínal bohatou tabuli s lahůdkami všech chutí. Tanec se mísil s reprodukovanou hudbou a neuvěřitelné příhody, namnoze vymyšlené, stíhaly jedna druhou. Hluboko v noci nás začal Vašek přesvědčovat o tom, že když může kráčet po prkně položeném na zemi zcela neohroženě, proč by to nedokázal i v případě, když prkno bude několik metrů nad zemí. Alešova hlava už jen mátožně spočívala na desce stolu, Petr přimhouřil jedno oko, zdvihl ukazovák a pomalu promluvil: „Jenomže je to neuvě-, neuvě-, neuvěřitelně obtížná věc,“ a aby stvrdil svá slova, stiskl mnichovi hlavu.

Okna prvního poschodí vily byla spojena asi třicet centimetrů širokou římsou, která však byla mírně skloněná.

„Já tady vystoupím na to okno,“ rozvážně promlouval Vašek za tichého souhlasu mladých vědců, „a přejdu do tamtoho okna. Měl tím na mysli okno do kuchyně, vzdálené asi tři metry. Hned se začal neohrabaně sápat na okenní římsu a nikdo z přítomných mu v tom nebránil, naopak byli nápomocni radou, kde bude nejlépe se chytit. V těsné blízkosti Vaška Müllera kroužil v nejistých křivkách Milan, svíraje mnicha, kterým ukazoval oknem do tmy: „Ty vole, vypadneš.“ Toto varování však vzešlo ze zakaleného mozku víc jak ozvěna instinktivního uvažování, než jako logické zvážení

situace. I proto nemohlo být vyslyšeno. Vašek už stál na parapetu a nejistě měřil vzdálenost, dělící ho od kuchyňského okna.

První dva kroky byly nečekaně rychlé, pak se ovšem Vašek zastavil a jeho postava se pomalu rozkymácela. Protože to však bylo v místě, kde dosáhl na okenní rám, ztracenou rovnováhu opět nabyl. Břichem nalepený na omítku domu riskoval další dva kroky, čímž se dostal přibližně pět metrů nad betonový chodníček, kde stály tři popelnice.

„Otoč se zády,“ poradil moudře Radek. Vašek kupodivu poslechl. Začal se nad propastí otáčet, jenomže levou nohou prošlápl volný prostor a hrozivě zavrával nad betonovou plochou. Bylo jisté, že se zřítí. To se také stalo. K obrovskému překvapení všech ale zůstal na římse sedět. Sám se o to nepříčinil nijak. Náhoda chtěla, že v tuto chvíli měl Vašek na římse ještě zůstat, třebaže sedící. Všichni zúčastnění do určité míry vystřízlivěli, ale Vašek už byl příliš daleko, aby mohl od exhibice ustoupit.

Opustil jsem pokoj a přešel až do kuchyně, kde jsem rozsvítil a otevřel okno. Vyklonil jsem se a spatřil Vaškovu vratkou, sedící postavu. Bylo nutné, aby se znovu postavil a buď se vrátil do pokoje, nebo pokračoval do kuchyně. Cítil to i on, a proto se začal těžce zvedat. Šlo o manévr velmi obtížný i pro střízlivého a za denního světla. Nikdo jsme nevěděli, co by bylo nejlepší v tu chvíli udělat. Vašek to vyřešil sám překvapivě nejlépe, jak mohl. Lehl si na bok a pak na břicho po délce na římsu. Hlavou mířil k pokoji, obrátila ho tak Prozřetelnost, a teď by bylo tedy nejlepší, kdyby se odplazil zpět k oknu, ze kterého započal své varietní číslo. To ho však nenapadlo. Vztyčil se, tentokrát tak, aby stál zády ke zdi domu, a krok sun krok se posouval ke kuchyni. První čtyři krůčky byly poměrně stejnoměrné a jisté. Tady se hrdina opět zastavil a pokývl hlavou ke skupině v okně pokoje, jako by žádal o obdiv. Také se mu ho dostalo. Když ale stácel hlavu zpět, ztratil opět rovnováhu a nebezpečně se zapotácel. Několik vteřin se prohýbal a předkláněl, kroužil pažemi, až se mu zase podařilo stanout na římse pevně. Zbývalo asi pět krůčků k dosažení okenního rámu kuchyně. První, druhý, třetí. Ne, bude jich potřeba alespoň sedm. Znovu se zastavil, pak opojen téměř jistým vítězstvím, zčerstva vykročil na poslední etapu. Dosáhl toho! Pevně se chytil rámu a vstoupil do okna. Vyklonil se ještě ven, pokynul k pokojovému oknu a skočil do kuchyně. Současně s tím zavyl a zkřivil tvář bolestí.

Všichni jsme se nad Vaška sklonili. Polo seděl, pololežel a zatínal zuby. I přes ponožku bylo vidět, že levá noha v kotníku rychle otéká a vychýlila se z normálního směru. Teprve teď se probudila obě děvčata, která ještě do této chvíle zůstala v pokoji. Dívky neměly vůbec tušení o předchozím dramatu na římse a zpočátku si nastalou scénérii nedovedly vyložit. Věcně promluvil Petr Kobra: „Zavolejte sanitku,“ pokračoval, „no, třeba ty, Ireno. Ty zatím přines mokrý kapesník,“ udílel pokyny.

„Von to má zlomený?“ žasla s vytřeštěnýma očima Eva.

„Má, přines nějaké pravítko nebo vařečku,“ navrhl jsem Evě. Ta se opravdu otočila a začala otvírat zásuvky. Z vedlejšího pokoje už bylo slyšet Irenin hlas: „... asi v kotníku, ... ne, je normálně při vědomí...“, pak následovala adresa a Irena se objevila v kuchyni: „Za chvíli tu budou.“

„My jsme ho tam mohli odvézt sami,“ posteskl si Milan, „vždyť tu máš auto.“

„Nic, za chvíli přijedou, tak je to lepší,“ ukončil jsem problém.

Když jsme asi za pět minut, už docela střízliví, pomáhali snést po schodišti sténajícího Vaška, bylo půl druhé ráno. Sanitka zaklapla dveře a zmizela v zatáčce. Otočili jsme se a pohlédli vzhůru na římsu, pak na sebe. Nic jsme nemuseli říkat. To, k čemu se odhodlal Vašek, bylo prostě čiré šílenství, naprosto nesmyslné. Přišli jsme až k betonovému chodníčku s popelnicemi. Po celé zbývající délce betonových dlaždic byly ve dvou vrstvách srovnány zavařovací sklenice.

Zůstal jsem tu noc spát u Milana a dopoledne, když jsem se probudil a oknem zahlédl zářivě modrou oblohu, nemohl jsem vůbec uvěřit, že to byla skutečnost. Dotvrzovaly ji ale láhve na stole a přítomnost probouzejících se aktérů. Kousek ode mne ležel Radek, který ještě v polospánku nahmátl mnicha a zmáčkl mu hlavičku.

11/ Biologický pokus

Kráčeli jsme s docentem Weisselem chodbou kolem boxů a jako by nebyl mezi námi rozdíl třiceti let, nadšeně, jak malí kluci jsme horlili o záření. Tématu, které nás oba dráždilo a bavilo. Stejný pocit musí mít automobilový závodník, když může usednout do svého stroje, nebo malíř, který na paletě spojuje barvy. Blížili jsme se k posledním dveřím s vyrudlým nápisem

RENTGENOVÉ PRACOVISTĚ

Plni zvědavosti jsme odemkli a kolem monstra rentgenové lampy prošli na konec místnosti, kde už nás čekala klíčka nebo spíš nádrž, útulek pro dvě myši. Došli jsme k ní a nadzvedli víko. Na dně ležela dvě mrtvá myší tělíčka. Podívali jsme se na sebe, pokývali hlavami a usmáli se. Celé naše dílo tak získalo korunu, třebaže vykoupenou životy dvou hlodavců.

To je drsná, ale stále platná praxe ve vědě. Je sice možné dívat se na život jako na jev, který nikdo nedovede uměle vytvořit, a je tedy z tohoto pohledu jedno, jestli se zmaří život myši nebo život člověka, ale my lidé už jsme takoví, že se cítíme

samozvanými vládci nad životy celé naší Zeměkoule. Našli jsme si nepřeborné množství způsobů, jak život zničit. Se stejnými emocemi, jako když nějaký měřicí přístroj ukáže třeba sedm celých dva nebo jako když se rozsvítí nějaká kontrolka, shlíželi jsme na dvě mrtvé myši. Protože ale z práce vyvodíme závěry a v závislosti na nich učiníme taková opatření, která naopak zachrání životy lidské, má smrt dvou myší smysl. Člověk způsobil a zavinil už mnoho smrtí. Z nich má ale smysl a pohne pokrokem jen nepatrný zlomek. Jen tak málo smrtí slouží dobré věci, že se jejich přínos vytrácí.

Sklonili jsme se nad dozimetr a do tabulky zanesli naměřené hodnoty spolu se dvěma křížky. Myši jsme si už nevšímalí, teď jsme na kapesní kalkulačce blikali ciframi a ty pak pečlivě zaznamenávali do jiné tabulky. O myši se postará pověřený personál. My ještě musíme o dvě budovy dál, do pracovny docenta Wiesse.

Za dubovými dveřmi dýchlo příjemné teplo vonící knihami, tabákem a také květinami na psacím stole. Prošli jsme mezi starobyrou knihovnou, sahající až ke stropu, a koženou sedací soupravou do nejzazšího kouta, kde se na zemi krčila klíčka, podobná předchozí. Na jejím dně mezi hoblinami čile šelestila dvě šedivá zvířátka. Vedle klíčky ležel dozimetr, stejný jako ten, který jsme odnesli z rentgenového sálku, a hodnoty jím naměřené jsme zase zanesli do tabulky. Už teď bylo zřejmé, že práce přinesla své očekávané ovoce a stane se šokujícím sdělením.

Do jejího přednesení zbývaly právě tři týdny, které bylo třeba vyplnit výpočty, hodnoceními a konečně přepsáním na stroji. Těšil jsem se na datum zveřejnění prací Studentské vědecké odborné činnosti jako kdysi na vánoce. Týž den, kdy jsme celou práci uzavřeli, usedl jsem večer k psacímu stolu a do jedné hodiny v noci přepisoval rukou psané listy plné šipek, hvězdiček a odkazů. Stejně tak druhý večer. Hned po návratu domů jsem pověsil bundu, skopl z nohou botasky a už jsem se hrnul za psací stůl. Čím se tato práce začínala lišit od běžných odborných prací, bylo to, že mezi řádky vydechovala děj, ba až dramatickou dynamiku. Nadšení, které se ve mně zahnízdilo, smazalo únavu z celého dne, a naopak zrychlilo ťukání psacího stroje.

Telefon. Právě teď jsem neměl chuť telefonovat s kýmkoli.

„Petrák.“

„Dobrý den, tady Maříková,“ hlas mi byl v tu chvíli protivný. Odsunul jsem dlaní stroj a opřel se do židle“ „Dobrý.“

„Jiříku, mohla bych se vás na něco zeptat? Vy jste si s Magdičkou něco udělali?“ To je typické. Hovor zahájí zdvořilou otázkou, ale na odpověď nečeká. A co kdybych řekl, že se zeptat nesmí. Prostě nesmíte a na shledanou.

„Ne, proč si to myslíte? Magda něco takového říkala?“ Dobře jsem věděl, že Magda visí na telefonu spolu se svou starostlivou máti.

„Jejda, vůbec, Magdička by se mi nesevěřila, jenom se mi zdá, že je teď taková, ... taková jako nemluvná.“ Paní Maříkovou jsem vnímal jen částečně. Uvažoval jsem spíš o tom, jestli mohu vůbec celkovou dávku změřenou dozimetrem v blízkosti zářiče vztáhnout na časovou jednotku. Vždyť pokud byl někdo zrovna rentgenován, intenzita záření dosahovala nepoměrně vyšší amplitudy, než kupříkladu v noci, kdy myši v místnosti osiřely.

„Já nevím, tak se jí zeptejte, já si nejsem ničeho vědom.“ Odpověděl jsem popuzeně. Je čtvrt na osm, už klábosíme takto zbytečně pár minut a kdo ví, kdy se mi to podaří skončit.

„A neměl jste jí dneska volat?“ optala se sice, ale bezpečně věděla, že jsem volat měl. V tom mě ujistila její další věta: „Říkal jste snad, já se vám do toho nechci plést, že zavoláte, myslím, kolem čtvrté hodiny, že se domluvíte na nějakém kině.“ Uvědomil jsem si, že jsem možná opravdu něco takového přislíbil. Ale vždyť já do kin nerad chodím. To už Magda mohla pochopit. Proč se vůbec ta osoba do toho montuje? „Vidíte, to je možné. A tak měla zavolat Magda sama.“

„Ona by zavolala, Jiříku, ale měl jste volat, myslím, vy.“

Byl to tón jedovatě kamarádský. Blesklo mi hlavou, kolik ztroskotání mladých vztahů mají na svědomí matinky dcer.

„Podívejte, paní Maříková, já nemám čas to s vámi řešit,“ hráze pukly, „já se můžu domluvit přímo s Magdou, můžete mi ji rovnou předat.“

„Víš co, nic si se mnou už domlouvat nemusíš.“ Cvak. Vůbec mě nepřekvapilo, že Magda do hovoru tak promptně vstoupila. Položil jsem sluchátko, ani jsem nepřemýšlel o tom, jakým jevištěm se teď stal byt Maříkových. Pocítil jsem úlevu a zase jsem si přitáhl psací stroj.

Tak. Tedy to kolísání v intenzitě záření. Asi to nejde dělat jinak, než celkovou dávku zprůměrovat. Znovu jsem rozehrál klávesnici psacího stroje. Papír poskakoval po válci, na konci cinknul a nanovo. Znovu telefon. Otráveně jsem zvedl sluchátko: „Petrák.“ Dlouhé ticho. Neovládl jsem se: „Co je to zase za blbost?“ a telefon jsem položil. Pak už jsem měl k práci klid, nikdo mi nevolal. Možná ještě před rokem bych byl celý neklidný, snad bych pobíhal po pokoji a přemítal, jestli mám nebo nemám zavolat. Dnes jsem beze zbytku zmagnetizován prací.

Poslední řádky úderného závěru, už jen literatura, ze které jsme čerpali, a všechny listy jsem sklepal do zarovnaných okrajů. Ruče jsem uchopil sluchátko a vytočil číslo.

Vyzváněcí tón naléhal třikrát za sebou, pro jistotu jsem se ještě podíval na hodinky, to už ale někdo na druhém konci drátu také zvedl sluchátko.

„Dobrý večer, tady je Petrák, mohl bych mluvit s panem docentem?“

„U telefonu, co byste potřeboval, pane kolego?“

„Tak, pane docente, já už to mám hotové.“ Z aparátu musela sálat dychtivost, se kterou jsem slavnou pravdu sděloval.

„To jste tedy sebou hodil. Kdy jste to psal, člověče? Tak máte radost!“

„Myslím, že to bude síla!“ horoval jsem do telefonu.

„No, zase se tak moc netěšte, abyste nebyl zklamáný. Já mám zkušenost, že když jsem před časem sám psal takovou menší práci, to byla sice docela odlišná tematika, týkalo se to nádorů, a sliboval jsem si podobný účín, prošlo to docela vlašně. Nechci vám brát elán, jen bych chtěl předejít vašemu zklamání. Vezměte si totiž, kolego, že s takovým entuziasmem se připravují na svá vstoupení vlastně všichni účastníci.“ Neodpovídal jsem. „Ale pochopitelně i já si myslím,“ pokračoval telefonem zkreslený hlas docenta Weisse, „že v určitém smyslu to puma skutečně bude. Moc vám fandím, pane kolego.“

„Děkuju vám, pane docente. Jsem moc rád, že jsem to s vámi mohl dělat.“

„Ale to ne,“ smál se, „vždyť mě to rentgenové záření pálí právě tak jako vás. Tak zlomte vaz. Odpočiňte si, běžte se třeba dívat na televizi, máte tam zrovna nějaký písničkový pořad.“

„Ještě jednou vám moc děkuju, pane docente, dobrou noc.“

„Dobrou noc.“ Oba jsme zavěsili telefony, ve mně však zůstala neurčitá stopa lehkého zklamání. Jak je možné, že takový vědec, který se zabývá zářením nevím kolik let, takový moudrý člověk, neví, jakým zlem je zářící televizní obrazovka.

12/ Úspěch, který utahuje smyčku

Babička byla vážná. Pečlivě zajížděla sykačím žehličkou do všech nejmenších koutů mé košile a snažila se slova volit co nejbezpečněji: „Myslím, že by ses přece jen neměl tak soustřeďovat na tu svou vědu. Víš, Jiříčku, Magdička je přece slušné děvče.“

„Jenomže, babi, ji dokáže vzrušit jenom program kin nebo nová hučka, kterou si pořídila Jarka nebo kdo.“

„Ale to nesmíš být tak povýšený, Jirko. Vždyť je to ženská,“ oponovala statečně babička.

„Já neříkám,“ byl jsem ale popuzený tím, jak někdo vůbec může srovnávat dvě věci tak odlišného dosahu, jako je hučka nějaké Jarmily a odborná práce, hodnotící vliv záření na živý organismus, „ale ona vůbec nebere na vědomí, že řeším vážný problém. Vždyť jsem ji zval na tu přednášku a ona prý ještě neví. Ještě neví! Každá jiná by se snažila vyhledat možnost, jak si to poslechnout, měla by zájem, ale Magda? Kdepak, vykašlu se na ni.“ Teprve teď jsem poprvé formuloval to, co jsem neurčitě cítil delší dobu.

„Nevím, Jiříčku, jestli ti to tvoje záření za to stojí. Však máš svou hlavu.“ Ano, skončím to. Ale až po té přednášce. Nebudu se přece rozptylovat něčím tak vedlejším a všedním, jako je rozladění mezi námi, když tady jde o věci mnohem obrovitější.

Ráno jsem se probudil už před pátou hodinou a pak jsem už neusnul. Převaloval jsem se z boku na bok, až byl konečně čas vstávat. Ustrojil jsem se do vykartáčovaného obleku a cítil jsem, že konečky prstů mám studené a trochu vlhké. Dnes je den D.

„Tak, Jirko, nechám ti pro štěstí zotvírané zásuvky, vždyť jsi tomu tolik věnoval.“

„Uvidíme, „ usmál jsem se a vykročil z bytu. Letos jsem pociťoval mnohem větší trému než vloni. To jsem celý problém jenom naklepl. Letos však svou práci dokládám přesným měřením, biologickým pokusem a mám pět diapozitivů.

Posluchárna se plnila nejen spolužáky, ale i asistenty, docenty i profesory. Bylo plno. Na předsednickém stole živé květiny, láhve s minerálkami a skleny na nich nasazené dnem vzhůru. Ve čtvrté řadě jsem zahlédl Milana s Radkem, a hned jsem se k nim začal prodírat.

„Ahoj, je to nějaké moc slavnostní, nezdá se vám?“ obrátil jsem se k oběma spolužákům. Tréma ze mě vyzařovala asi na dálku.

„Já bych neřekl,“ zcela klidně odpověděl Milan, z kapsy saka vytáhl figurku mnicha a zmáčkl mu hlavičku. Vyprskl jsem smíchem, až se několik vážných hlav ohlédlo. Právě to jsem ale asi potřeboval.

„Kolikátý jde?“ zeptal se Radek.

„Třetí. Pak bude krátká přestávka.“ Cítil jsem se už volněji.

Po slavnostním uvítání profesora Rychty, jehož projev byl možná až příliš dlouhý, předstoupila za stolek s lampičkou nějaká medička. Neznal jsem ji jménem, jen od vidění. Bylo mně jí trochu líto. Mluvila o obsahu těžkých kovů v mateřském mléce a bylo zřejmé, že s tím musela mít hodně práce. Její hlásek se ale třepotal jako motýl a byl tak slabý, že brzy ztratila pozornost posluchačů. Zezadu jsem pozoroval hlavy přítomných, jak se k sobě klonily a cosi si sdělovaly. Určitě také vyhlížela datum, kdy přednese své

sdělení, jistě své dílko bezpočtukrát přečetla a bezesporu počítala se soustředěným nasloucháním. Skončila, ale celkový dojem připomínal plácnutí do vody. Vlažně jsme zatleskali a studentka si šla sednout. Vlastně bych si tu její práci rád přečetl.

Neznámou medičku vystřídal za pultíkem Jindra Horešovský z vedlejšího kruhu. Přednášel na téma autoagresivních chorob. Převahu měl nad svou předchůdkyni především v projevu. Mluvil jasně, hlasitě a práci měl sestavenou tak, že jednoznačně upoutal pozornost všech. Však si mnozí dělali drobné poznámky. Jindřich měl potlesk podstatně živější.

„Teď bych prosil kolegu Jiřího Petráka,“ uvedl mě profesor Rychta, „aby nám sdělil některé nové poznatky o vlivu záření na živou hmotu. Prosím, máte slovo.“

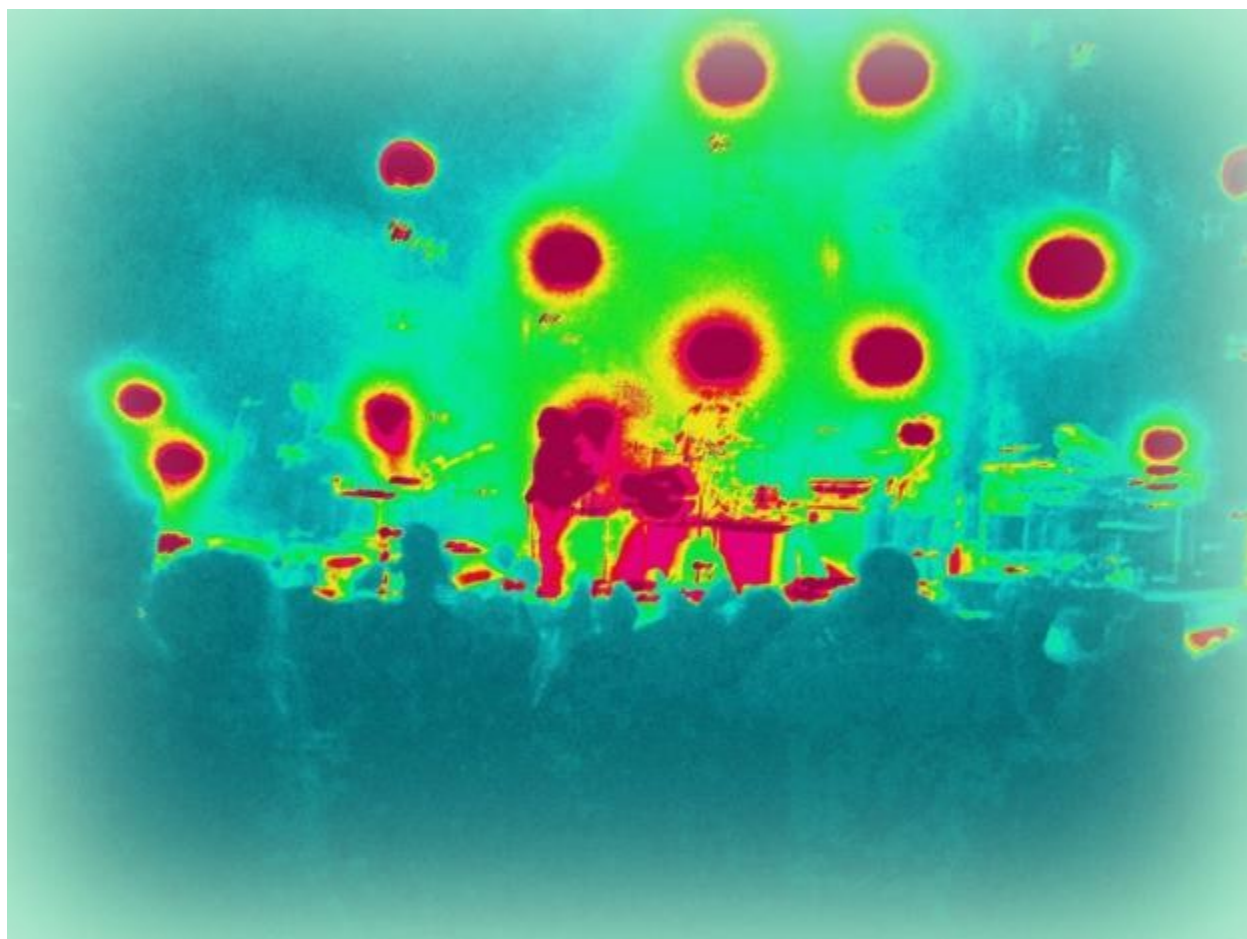
Postavil jsem se k lampičce u pultíku a ke svému překvapení zpozoroval, jak všechna tréma odplula někam pryč. V první řadě seděl docent Weiss, který se na mě usmál. Začal jsem plným hlasem a mnohé překvapil už svým úvodem: „... jímž je celé naše bezprostřední okolí doslova prosyceno. Zůstává nezměřeno a nepolapeno, jediným měřičem je živý tvor, a tedy i člověk, který mu v současné době není schopen uniknout...“ Mezi některými větami jsem nechával schválně pomlky, jindy jsem zase některé slovo vyslovil záměrně pomalu, abych násobil jeho význam: „... dozimetr, umístěný na běžném rentgenovém pracovišti, prosím další diapozitiv, kde se po dobu tří měsíců vyšetřovali pacienti tak, jak to vyžadoval provoz...“ Svůj text jsem znal tak dobře, že jsem se mohl na celé odstavce odpoutat od předlohy a mluvit jen tak, spatra. Zdálo se, že to má na posluchače značný účinek. Teprve teď jsem si všiml, že v poslední řadě sedí Magda. Měla ve vlasech čelenku a šero posluchárny ji propůjčilo přitažlivé kouzlo. Vedle ní seděl Petr Kobra, jinak byla poslední lavice téměř prázdná. Na krátký okamžik mě to dezorientovalo a zaseklo větu v hrdle. Ani se neusmála, ani nemrkla, nic. Výrazem sfingy mě zabíjela. Už jsem se do toho místa nepodíval a zahojil svou ránu pohledem do první řady na docenta Weisse. Ten mi se zájmem visel na rtech a pomrkal starýma očima za drátěnými obroučkami. Znovu jsem sbíral roztržštěnou jistotu, stejně jako upadnuvší maratonský běžec, který chce ještě zvítězit. Po několika větách jsem si uvědomil, že teprve teď mám motivaci. Sázel jsem slova vedle sebe jako zlaté pruty: „... dost přesvědčivým důkazem, že mnohem víc než vyšetřovaný pacient je ohrožen ten, kdo denně chodí kolem oken rentgenového pracoviště. Dosud ještě nikdo...“ Na tváři docenta Weisse jsem četl dokonalé uspokojení a upřímnou radost. „... každá hmota v širokém okolí, která se tak stává zářičem už zcela nekontrolovatelným...“

Skončil jsem do naprostého ticha, které zamrzlo na několik vteřin. Teprve potom se celá aula roztleskala, kmitající dlaně jsem viděl i v poslední řadě, všude. Takovým štěstím, jako ten den, jsem nebyl naplněn už dávno. Mezi posluchači vyletělo asi pět rukou, takže profesor Rychta byl nucen otevřít neplánovanou diskuzi. V páté řadě vstal

muž: „Asistent Hora, katedra mikrobiologie. Já bych chtěl jen velmi přesná čísla kolegy Petráka doložit i našim pozorováním. Naše laboratorní hlodavce máme umístěné ve dvou zcela oddělených místnostech, z nich jedna je okny obrácená...“

Ani v nejbujnějších představách jsem neočekával takový ohlas a problém záření zůstal ještě dlouho v myslích všech přítomných.

Jenomže ve mně byl pevně zakořeněný.

13/ Vašek má návštěvu

Potlesk nám dozníval v uších ještě po několik dalších dní a kluci přiznali, že jsou na svého spolužáka hrdi. Byli jsme zase všichni pohromadě, nebo vlastně skoro všichni, protože Vašek tráví květen v nemocnici. Využili jsme tedy výhodu bílého pláště a proklouzli na návštěvu mimo předepsané dny.

„Václave, ty artistická veličino, vedeme ti slavného kamaráda,“ halasil už ve dveřích Aleš Pávek. Na posteli, která stále vedle Vaškovy, se polekaně vyhrabala ježatá hlava nějakého dědečka: „Co je, co je?“ Aleš hned ztišil hlas, ačkoliv teď už to bylo zbytečné: „Promiňte, my jdeme tady za Vaškem Müllerem.“

„No jo, jděte, no jo,“ blekotal děda a my jsme postoupili až ke kamarádovi.

„Ahoj, to je dost, že taky někdy přijdete. Tak co, jak jsi dopadl se svou přednáškou?“ zajímal se Vašek. Slova se však chopil Milan: „Venouši, zas někdo konečně dostane vědeckou cenu. Jiří ihned prodá oktávii a přestane se k nám hlásit. Byl to skvělý sukces, budeme mu muset vykat.“ Milan přeháněl s oblibou, ale že má nefalšovanou radost, bylo zřejmé.

„Opravdu to bylo dobře udělané,“ ocenil mou práci Radek.

„Tak to už by snad stačilo, ne?“ já jsem totiž věděl, že je to vlastně teprve začátek. Zatím jsem věc konstatoval, ale teď bude nutné podniknout určité kroky pro to, aby se stávající situace změnila. Přешel jsem raději k jinému tématu: „Jak to máš s kotníkem? Co ti s ním dělali?“

„Nic, mám to pořád v sádře, jak vidíš. Na prvním snímku, to ale víte, byly úlomky trochu posunuté od sebe a na kontrolním se už tvořil pěkný svalek, ale to už je taky asi týden. Čekám,“ stěžoval si Vašek.

„Nedá se nic dělat, budou ti to muset nechat snímkovat ještě jednou,“ oznámil jsem suše Vaškovi.

„Počkej,“ obrátil se ke mně Petr, „nijak se nepozastavuješ nad tím, že ho takhle prozařují?“

„To je právě přece ten rozdíl,“ zase jsem byl ve svých vodách, „já nemám na mysli běžná vyšetření, nějaký snímek plic nebo zlomené nohy nehraje vůbec roli, přestože je to na první pohled nápadné. Kdybys tady ale nechal ležet dozimetr, za tři, čtyři měsíce byl bys velice překvapený.“

„Tady v pokoji?“ žasl Aleš.

„Ano, například si myslím, že kdyby Vaše ležel už na protější straně přes chodbu, byl by na tom lépe,“ pokračoval jsem ve výkladu, „když se podíváš, tamhle je zrovna pavilon rentgenu a navíc sem celé dopoledne svítí slunce. Zatímco oknem naproti je už jen vidět, jak rudě zapadá, což znamená, že ty nejkratší vlnové délky se při tangenciálním průchodu mnohakilometrovou vrstvou atmosféry úplně vyčerpaly. A o nejkratší vlnové délky nám přece jde. Já bych se opravdu přimlouval za to, aby tě přestěhovali do pokoje na druhé straně.“

„Ty mluvíš jako kniha,“ nevycházel z údivu Vašek.

„Já nevím, jestli to není přehnané, myslíš, že to opravdu tolik znamená?“ podivil se Petr.

„Vždyť jsi včera slyšel. Já už k tomu nemám co dodat,“ uzavřel jsem rozhovor.

„Tak mi to zařídte, kluci,“ žadonil Vašek, „vždyť já tu možná ještě budu trčet tři týdny.“ Byl to jednoznačný pokyn.

Vyšli jsme s Milanem na chodbu, po níž zrovna odcházela k předním pokojům sestra.

„Sestřičko, prosím vás,“ zazpíval laskavě Milan, „mohli bychom vás o něco poprosit?“ Teprve když se otočila, bylo vidět, že je sotva rok po maturitě. Prohlédla si nás velikýma hnědýma očima od hlavy k patě, po délce bílých plášťů a měkce se zeptala: „Co byste chtěli?“

„Nezlobte se, my jsme vás chtěli poprosit,“ mluvili jsme rozpačitě jeden přes druhého, „jestli by nebylo možné, aby pacient Müller ležel na některém lichém pokoji.“ Udiveně si nás změřila a pak, jako by hádanku vyluštila, se usmála: „Aby měl okna do parku, a vy jste s ním mohli mluvit pod oknem.“

„Právě, to je ono. Šlo by to?“ přisvědčil jsem chvatně.

„Ale to já nevím, mládenci, on k oknu ještě nemůže,“ komplikovala věc sestra. Pohotovější byl tentokrát Milan.

„To víme, jenomže až bude schopen jít k oknu, mohly by už být liché pokoje obsazené.“

„Aha, to je pravda,“ uklidnily se veliké oči, „třeba na devítku, ale jestli byste mi s ním pomohli,“ prosebně sklonila hlavu ke straně. S tím jsme horlivě souhlasili a během čtyř minut už Vašek ležel na pokoji číslo devět ve společnosti dvou neholených strejců.

„Když se podíváš, tyto dveře jsou taky solidnější než ty na dvojce,“ upozornil jsem oba, že to stálo za to.

Vašek si chtěl rozsvítit lampičku, ale podařilo se mi jen naprázdno cvaknout vypínačem: „No jo, ale tady to nesvítí.“

„Vůbec nic se nestane, když budeš bez světla,“ přesvědčoval jsem kamaráda. Milan mě ještě doplnil: „Až půjdeme domů, řekneme to sestře.“

„Myslíš, že je tak nutné, aby si v noci svítil zrovna u hlavy?“ snažil jsem se Milanovi naznačit nebezpečí, o kterém toho vím až příliš.

„U hlavy? To si mám svítit na chodidla nebo co? Jasně že u hlavy!“ Bleskově jsem si uvědomil, že Vašek je vlastně v mé nové odbornosti laik a věc nepochopil. Už jsem to dál nerozváděl, snažil jsem se to naopak ujasnit: „Třeba by sis to mohl na tu svou palici shodit. Tak to myslím.“

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.